

Liikuntavammaisen opiskelijan huomioon ottaminen korkeakouluopiskelussa

Liikuntavamma voi olla synnynnäinen tai seurausta tapaturmasta tai sairaudesta. Liikuntavammaisilla opiskelijoilla itsenäinen toiminta- ja liikuntakyky ovat heikentyneet väliaikaisesti tai pysyvästi.

Liikuntavammaisten opiskelijoiden toimintakyky on yksilöllinen. Vamma voi vaikuttaa myös käsien käyttöön, koordinaatioon, tasapainoon ja jaksamiseen.

Opiskelijalla saattaa olla käytössään liikkumisen ja opiskelun apuvälineitä, henkilökohtainen avustaja tai avustajakoira. Opiskelija on yleensä oman tilanteensa asiantuntija. Opiskelijan ja opettajan avoin keskustelu auttaa löytämään tulokselliset opetus- ja opiskelukäytännöt.

Ympäristö ja toimiminen

Jokainen voi vaikuttaa korkeakoulunsa esteettömyyteen hankkimalla tietoa tilojen toimivuudesta, antamalla siitä palautetta sekä valitsemalla mahdollisimman esteettömät tilat ja menetelmät. Liikkumisen kannalta on kiinnitettävä huomiota muun muassa sisäänkäynteihin, portaisiin ja kynnyksiin. Tärkeää on, että tiedotus ja opasteet ovat ajan tasalla esteettömien tilojen ja reittien valitsemiseksi. Tilapalvelut on keskeinen yhteistyötaho.

Esteettömässä oppimisympäristössä liikuntavammaisen opiskelija voi osallistua tasavertaisesti muiden kanssa.

- Ajoissa saatu tieto käytettävistä tiloista ja aikatauluista auttaa opetuksen ja opiskelun suunnittelussa.
- Tiloissa ja toimintatavoissa tehdään tarvittaessa muutoksia opiskelun esteettömyyden turvaamiseksi, esimerkiksi vaihdetaan opetustila esteettömään.
- Joustavuus aikatauluissa sekä vaihtoehtoiset suoritustavat edistävät opiskelua ja opiskelijan hyvinvointia.

Opiskelijan osallistumiseen saattavat vaikuttaa myös vaikeasti ennakoitavat seikat, kuten henkilökohtaisen avun saatavuus, sääolosuhteet ja kuljetuksen tai julkisen liikenteen järjestelyt.

Oppitunti ja luento

Liikuntavammaiset opiskelijat eivät ole liikunta- ja toimintakyvyltään yhtenäinen ryhmä. Yksittäisen opiskelijan toimintakyky voi vaihdella ympäristöstä ja vammasta johtuvista syistä. Tämän vuoksi on tärkeää, että opiskeluun ja asioiden hoitamiseen on tarjolla vaihtoehtoisia tapoja.

Opetukseen osallistumista auttaa, kun otat huomioon, että

- luokassa, käytävillä, hississä jne. on riittävästi tilaa myös erilaisia liikkumisen ja opiskelun apuvälineitä käyttäville opiskelijoille
- tilassa on tarjolla erilaisille käyttäjille soveltuvia ja säädettäviä kalusteita, esimerkiksi erillinen pöytä ja tuoli
- opiskelijalla saattaa olla käytössään apuvälineitä, esimerkiksi kannettava tietokone
- esitykset ja luentomateriaali ovat etukäteen opiskelijan saatavilla sopivassa muodossa, esimerkiksi verkossa
- opiskelijalla voi olla käytössään henkilökohtainen avustaja, joka avustaa esimerkiksi muistiinpanojen tekemisessä
- ääni- tai kuvatallenteiden tekeminen omaan opiskelukäyttöön voi olla tarpeen
- mahdollisesta tilan vaihtumisesta tai opetuksen peruuntumisesta ilmoitetaan viipymättä esimerkiksi tekstiviestillä
- esitykseen voi osallistua myös etäyhteydellä.

On hyvä ottaa huomioon, että samaan tilaisuuteen saattaa osallistua useita liikuntavammaisia henkilöitä samanaikaisesti. Myös opiskeluun liittyvien muiden tilojen, kuten työpisteiden, kirjastojen, aulojen, palvelutiskien ja wc-tilojen tulisi soveltua eri tavoin liikuntavammaisille opiskelijoille, esimerkiksi pyörätuolin käyttäjille. Tentin tilaisuuksia varten on varmistettava lisäajan, apuvälineiden ja avun saatavuus tarvittaessa (ks. [Esteetön opiskelijavalinta -suositus ja -opas](#)).

Harjoittelu ja käytännöt

Työharjoittelun liittyvistä asioista neuvotellaan opiskelijan ja harjoittelun ohjaajan kanssa. Liikuntavammaisen opiskelijan tulisi saada tutustua harjoittelupaikkansa fyysiseen ympäristöön ja työyhteisöön etukäteen. Ympäristöä koskevat esteettömyysperiaatteet ovat työharjoittelussa yleensä samat kuin opiskelussa. Rohkaise opiskelijaa kertomaan vahvuuksistaan sekä harjoittelussa ja työtehtävissä mahdollisesti käytettävistä järjestelyistä, kuten opiskelijan käyttämistä apuvälineistä. Kehitä omaa osaamistasi ja ole mukana uudistamassa työelämän asenteita ja käytänteitä.

Hyvissä ajoin saatu tieto opiskeluun kuuluvista töistä sekä keskustelu niiden suoritustavoista auttavat sopimaan käytettävistä ratkaisuista. Lisäksi on hyvä järjestää tarvittaessa tilaisuus tutustua laboratorio-, studio- ja luonnonympäristöihin sekä tarvittaviin välineisiin.

Suunnittelu ja tiedotus

Voit omalta osaltasi vaikuttaa siihen, että korkeakoulusi tarjoaa kaikkien saataville tiedot

- esteettömyysasioiden yhteyshenkilöstä tilojen esteettömyydestä ja esteistä
- opetustilojen sijainnista ja liikenneyhteyksistä

- saattoliikenteen pysähtymispaikoista eri sisäänkäynneillä
- liikkumisesteisten pysäköintipaikoista
- julkisen liikenteen pysäkeistä.

Korkeakoulun tulee varmistaa, että pelastussuunnitelmassa on huomioitu myös vammaiset opiskelijat.

Lisää tietoa

- [Invalidiliiton esteettömyyssivut](#)
- [Suomen rakentamismääräyskokoelma](#), osio F1 (.pdf)
- [Esteetön rakennus ja ympäristö](#), suunnitteluopas, Rakennustieto 2007

Monet esteettömyyttä edistävät käytännöt hyödyttävät kaikkia opiskelijoita – tutustu myös muihin oppaisiin osoitteessa www.esok.fi.